

LÜHITEATED * NOTES

Haruldased talvitujad Eestis 2004/2005. a. talvel
Rare wintering birds in Estonia 2004/2005

Talilinnuvaatlused on Eestis hoogu kogumas, sellele viitab ka viimasel talvel Eestis nähtud haruldaste talilindude hulk. Järgnevalt annan lühiülevaate linnualastel interneti-lehekülgedel avaldatud vaatlustest ja minuni jõudnud suulistest teadetest Eestis 2004/2005. a. talvitunud haruldasematest lindudest, põhjalikumalt on vaatlusi käsitletud Tartu Linnuklubi kodulehel aadressil <http://www.tartulinnuklubi.pri.ee/talilinnud.html>.

Väikepütte *Tachybaptus ruficollis* vaadeldi Eestis kokku viis isendit. Pärnumaal Piklas veebruari lõpus peatunud hüüp *Botaurus stellaris* oli teadaolevalt selle liigi kuues talvitusjuhtum meil. Lääne-Virumaal Arknas viimasel kolmel aastal talvitunud valge-toonekurg *Ciconia ciconia* elas sellegi talve meil üle. 17. detsembril Saaremaal Undvas rändel olnud suur-laukhani *Anser albifrons* on Eestis esimene selle linnu talvitusjuhtum. Haruldastest hanelistest vaadeldi Saaremaal veel Roomassaares mustlaglet *Branta bernicla* ja Nasvas kanada laglet *Branta canadensis*. Läänemaal Põõsaspeal 29. jaanuaril peatunud emane kuninghahk *Somateria spectabilis* oli kuues Eestis talvel vaadeldu. Röövlindudest kohati vähemalt nelja väikepistrikku *Falco columbarius* ja kaht rabapistrikku *F. rusticolus* (teadaolevalt viies ja kuues talvine vaatlus Eestis). Rooruikadest *Rallus aquaticus* kohati Saaremaal Pidulas üht ja Läänemaal Haapsalu veepuhasti alal kaht lindu. Eriti populaarseks talilinnuks osutus 10.-29. jaanuaril Läänemaal Kiidevas peatunud sookurg *Grus grus*, kellel osad vasaku tiiva labahoosuled olid murdunud. Aastavahetuse paiku kohati mitmeid huvitavaid kurvitsalisi Saaremaal – Kaavis nähti Eesti teist talvist plüüd *Pluvialis squatarola*, Sõrves kaht suurislat *Calidris canutus* ja Undvas tikutajat *Gallinago gallinago*. Veebruari lõpul Undvas vaadeldud punajalg-tilder *Tringa totanus* oli neljas selle linnu talvine kohtamine siinmail. Metskurvitsaid *Scolopax rusticola* vaadeldi talve jooksul vähemalt neli isendit. Jääkajakaid *Larus hyperboreus* kohati Eestis vaid kaht ja vöötkakkegi *Surnia ulula* samapalju, seevastu Soomes kohati mõlemat liiki väga arvukalt. Värvulistest olid huvitavamad nelja sarviklõokese *Eremophila alpestris* ja kahe randkiuru *Anthus petrosus* vaatlus Osmussaarel 3. detsembril. 27. novembril vaadeldi Haapsalus hilinenud väike-lehelindu *Phylloscopus*

collybita. Rästaid oli liikvel vähe ja seetõttu vaadeldi laulu- hobu- ja vainurästaid *Turdus philomelus*, *T. viscivorus*, *T. iliacus* vaid üksikuid. Sörves detsembri alguses peatunud kaks vööt-käbilindu *Loxia leucoptera* meelitas Saaremaale mitmeid talvepunktide kogujaid.

Uku Paal

Kiire kanakull

A Goshawk flying 70 km/h

8. veebruaril 2005 Tartust Viljandisse Eesti Ornitoloogiaühingut ja linde tutvustavaid loenguid pidama sõites oli meil võimalus testida Tánassilmas Viljandimaal kanakulli *Accipiter gentilis* lennukiirust. Pikemat aega sõidutee kõrval põllu kohal lennanud linnu kiiruseks saime auto spidomeetri näidu järgi umbes 70 km/h. No oli alles kiire lind!

Andres Kalamees & Jaanus Elts

Kanakulli ja sõtka vägikaikavedu

Water struggle between a Goshawk and a Goldeneye

2004. aasta 9. aprillil õnnestus mul Nõmme veskijärvel (Väike-Maarja vald, Lääne-Virumaa) jälgida huvitavat kanakulli *Accipiter gentilis* saagijahti. Äsja jääst vabanenud järvel ujus salk sõtkaid *Bucephala clangula*, nende juurde oli laskumas veel üks sõtkapaar. Ootamatult ilmus aga kohale emane kanakull, kes ründas laskuva sõtkapaari emalindu. Kull tabaski saagi ning kukkus koos temaga jääle, vaevalt meeter veepiirist. Esialgu jäid mõlemad linnud rahulikuks, kuid siis asus sõtkas vee poole liikuma ja vedas ka endast kinni hoidva kanakulli kaasa. Sõtkal õnnestuski jääservani jõuda ning kohe sukeldus ta, kull ikka seljas, vee alla, nii et kanakullist jäi vaid peanupp paistma. 3-4 minuti pärast sai pardil ilmselt õhk otsa, sest ta tõusis taas veepinnale. Nüüd suutis kull sõtka, teda ühe jalaga kinni hoides, tagasi jää peale vedada ning asus seal hoogsalt rapsima. Alles möödasõitev rong peletas kanakulli sõtka seljast ning part pääses taas vette. Kohe ilmusid tema juurde kaks isasõtkast kes asusid hoogsa mänguga emalinnu tähelepanu köitma, kuid katkutud emane ei pööranud neile mingit tähelepanu.

Sven ja Erki Aun

Roo-loorkull ründas hallhaigrut

A Marsh Harrier attacked a Grey Heron

2003. a. mais nägin Narva jõel Poruni jõe suudme lähedal, kuidas roo-loorkulli *Circus aeruginosus* emalind ründas maast tõusvat hallhaigrut *Ardea cinerea*. Kull tabas haigrut õhus umbes 15 m kõrgusel ja koos langesid linnud tiibade laperdades väikesele roostikuga kaetud saarele. Veel tükk aega oli roostikust kuulda haigru hädakisa, siis saabus vaikus. Tükk aega hiljem lendas roo-loorkull eemale, kuid haigru lahkumist ma ei näinud, ehkki vaatlesin piirkonda veel umbes pool tundi. Tõenäoliselt oli rünnakus oma osa ka roo-loorkulli pesa lähedusel, sest haigrut tõusis lendu kulli agressiivsuse tõttu ning ehkki ma sel aastal pesa ei otsinud, pesitses 2004. a. roo-loorkull seal läheduses. Kas aga tõesti langes hallhaigrut roo-loorkulli söögiks?

Tiit Vohta

Roo-loorkull püüdis kala

A Marsh Harrier caught a fish

Roo-loorkulli *Circus aeruginosus* toiduks on peamiselt närilised ja mitmesugused väiksemad linnud. 11. mail 2004 õnnestus mul aga näha, kuidas roo-loorkull püüdis Sõmerpalu kalakasvanduses Võrumaal kaldalähedasest madalast veest kala. Ehkki loorkull ei sukeldunud kalakotka kombel (tõenäoliselt ei puutunud tema keha üldse vett), lõi ta paar korda tiibadega vastu vett, nii et pritsis, ja sai kala rünnates üsnagi märjaks. Lõpuks lendas kull ca 200 grammise karpkalaga minema.

Urmas Sellis

Ronk aitas koeral jänest tabada

A Raven helped a dog to catch a hare

31. jaanuaril 1999 vaatlesin põllul sügavas lumes halljänest taga ajavat koera. Äkki rünnati tagaetavat ka taevast – jänest oli pikeerima asunud ronk. Pögenik tegi haake nagu jõudis, aga ronk ründas väsimatult ülaltpoolt ja ka koer ei jäänud jänesele maha. Kahe peale saidki jahimehed jänesele hakkama, murdmistöö jäi sedapuhku koerale, kes aga murtud looma sennapaika jättis. Kohale jooksnud talumees peletas ka rongi.

Tiit Vohta

Merisk pesitses maanteepervel

An Oystercatcher bred on the roadside

2005. aasta kevadel saabus Hiiumaa linnuhuvilistelt teade ebatavalisest meriski *Haematopus ostralegus* pesapaigast Hiiumaad ja Kassarit ühendava maantee servas teepeenral Käina ja Õunaku lahe vahelisel kõrgemal tammil. Tee ääres oli rannaniit, veepiir jäi pesast ca 200 m kaugusele. Kõigest paari meetri kauguselt mööda kihutavad autod hauduvat vanalindu ei häirinud, kuid aeglaselt sõitva auto, jalgratturi või jalakäija lähenedes tõusis merisk pesalt ja kõndis mõnikümmend meetrit eemale. 21. mail oli pesas kaks muna, kahjuks ei ole teada, kas pesitsus lõppes edukalt või mitte.

Ülo Väli

Hallpea-rähni pesapoegade toitmisest

On the feeding of Grey-headed Woodpecker nestlings

Hallpea-rähn *Picus canus* on Eestis laialt levinud, kuid mitte eriti arvukas lind, kelle pesitsusbioloogiat on meil seni vähe uuritud. 2002. aasta 17. juuni pärastlõunast (15:30) kuni 18. juuni hommikuni (7:30) viibisin hallpea-rähni pesast ca 15 m kaugusel varjendis ning tegin 20-kordse suurendusega vaatlustoru abil märkmeid lindude käitumisest ning poegade toitmisaegadest ja -sagedusest. Pesa asus Ida-Tartumaal, Emajõe-Suursoo lehtmetsaga kaetud soosaarel, 6 m kõrgusel haava idaküljes tüvevigastuses. Pesas oli vähemalt kolm peatselt lennuvõimestuvat poega, kes sirutasid sageli päid pesaavast välja. Vaatluste ajal oli ilm vahelduv päikesepaistest tugeva äikesevihmani. Kokku toideti poegi 14 korral. Toitmiskordade vahe oli 16–70, keskmiselt 38 minutit ($n=12$), pikim vahe – 70 min – oli pärastlõunase äikese ajal. Viimane õhtune toitmiskord oli 57 minutit enne päikeseloojangut. Kümnest korrast üheksal toitis poegi isa ja vaid ühel korral ema, vanalind jäi pesa juurde tavaliselt kaheks-kolmeks minutiks. Hallpea-rähni pesapojad olid pesa juures vaiksed ning häälitseisid valjusti ainult siis, kui vanalind neid toitma saabus.

Ülo Väli